

Μεθοδολογία

Η διδασκαλία του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο περιλαμβάνει ποικίλες μεθόδους και επαναλαμβανόμενες διδακτικές διαδικασίες. Οι διδάσκοντες/ουσες αποφασίζουν για το τι θα πράξουν, πώς θα το πράξουν, με ποια μέσα και για ποιον σκοπό, αφού λάβουν υπόψη το προφίλ, το επίπεδο μαθησιακής ετοιμότητας – το επίπεδο γλωσσικού και πολυτροπικού γραμματισμού - αλλά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών (κυρίως στις μικρότερες τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης).

Επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι ο μαθητής. Επομένως, κατά τη διδασκαλία χρησιμοποιούνται, διαδικασίες εποικοδόμησης της γνώσης και όχι αποστήθισης, με την ενεργό συμμετοχή του μαθητή μέσα από επαγωγικές διαδικασίες από το επιμέρους στο όλο και από τα παραδείγματα στη θεωρία. Χρησιμοποιούνται, για παράδειγμα, η διερευνητική μορφή διδασκαλίας, κατά την οποία επιδιώκεται η ενεργοποίηση του μαθητή για αποκάλυψη και κατάκτηση της γνώσης, ο παρωθητικός κι ο ελεύθερος διάλογος, καθώς και η δραματοποίηση. Είναι δυνατόν να επιλεγούν, επίσης, συνεργατικές ή ομαδοσυνεργατικές μορφές διδασκαλίας. Παρόλα αυτά, είναι φανερό ότι υπάρχει ευελιξία στην επιλογή ή και στον συνδυασμό μορφών διδασκαλίας, αφού οι ανάγκες τους ποικίλλουν. Οποιαδήποτε επιλογή κι αν γίνει θα πρέπει να εναρμονίζεται με τους εκάστοτε μαθησιακούς Δείκτες Επιτυχίας.

Ο/Η φιλόλογος δρα ως γλωσσικό πρότυπο. Γνωρίζει το γλωσσικό υπόβαθρο των μαθητών/τριών του/της, το επίπεδο μαθησιακής ετοιμότητας των μαθητών /τριών του/της και προσδιορίζει τον σκοπό και τους στόχους της διδασκαλίας του/της σε σχέση με τους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας. Αξίζει να τονιστεί η σημασία της έγκαιρης προεργασίας για τον σχεδιασμό μίας διδακτικής περιόδου/ ενότητας, γι' αυτό ο/η διδάσκων/ουσα καλείται να λάβει υπόψη ορισμένες παραμέτρους όπως: ο προσανατολισμός, η δόμηση, οι δραστηριότητες εμπέδωσης, η υποβολή ερωτήσεων, η χρήση μοντέλων διδασκαλίας, η αξιοποίηση του χρόνου, η τάξη ως μαθησιακό περιβάλλον και η αξιολόγηση. Κατά τη διδασκαλία, ο/η φιλόλογος λειτουργεί καθοδηγητικά και συμβουλευτικά. Ενισχύει τους/τις μαθητές του/της με στόχο να ερευνούν, να δημιουργούν και να μαθαίνουν αυτόνομα. Αξιοποιεί τα Γλωσσικά λάθη των μαθητών/τριών του/της, ως εργαλείο - διαδικασία που θα συμβάλει στη βελτίωση των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων. Αξιοποιεί την πολυγλωσσία της τάξης του/της με τρόπο δημιουργικό. Προσφέρει κίνητρα, έτσι ώστε να θέλουν όλοι να μάθουν και συνδέει το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας με τον εξωγλωσσικό κόσμο.

Η διδασκαλία του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνει στρατηγικές. Η διδασκαλία στρατηγικών αποτελεί μία προσέγγιση η οποία στοχεύει στην αυτονόμηση του/της μαθητή/τριας και στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησής του/της. Ενισχύει τα κίνητρα που έχει για μάθηση. Προσφέρει γνώση και δεξιότητες, διδάσκει τον/την μαθητή/τρια να μάθει πώς να μαθαίνει και κατ' επέκταση πώς να είναι σε θέση να αυτορρυθμίζει και να αυτοαξιολογεί τη μάθησή του/της. Οι μαθητές/τριες διδάσκονται στρατηγικές όπως, η τήρηση σημειώσεων, η χρήση πηγών, η χρήση νοερών εικόνων κ.ά., είτε με άμεση διδασκαλία είτε μέσω της ενσωματωμένης στρατηγικής διδασκαλίας, έτσι ώστε να ενισχύσουν δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου. Επιπρόσθετα, οι μαθητές μπορεί να διδαχθούν και στρατηγικές διαφοροποιημένης διδασκαλίας, όπως ο καταιγισμός ιδεών, οι διαβαθμισμένες δραστηριότητες, δραστηριότητα με διαφοροποιημένο θέμα και διαφοροποιημένη κατ' οίκον εργασία.

Η Νέα Ελληνική Γλώσσα, διδάσκεται με βάση τις αρχές της Επικοινωνιακής - Κειμενοκεντρικής προσέγγισης. Διδάσκεται στοχευμένα, είναι επικοινωνιακά πλαισιωμένη, με τρόπο δημιουργικό και ελκυστικό. Το περιεχόμενο της διδασκτέας ύλης για κάθε τάξη περιλαμβάνεται στο Περίγραμμα Περιεχομένου Ύλης. Τα υπό επεξεργασία κείμενα αντλούνται από διάφορες πηγές έντυπου, ψηφιακού και προφορικού λόγου. Τα κείμενα ανήκουν σε ποικίλα Κειμενικά Είδη/Τύπους και διακρίνονται από γλωσσική ποιότητα και αρτιότητα. Βέβαια, ο/η φιλόλογος δύναται να εμπλέξει

και τους/τις μαθητές/τριες στην εξεύρεση και επιλογή του κατάλληλου διδακτικού υλικού, όπου το θεωρεί αναγκαίο.

Ειδικότερα, κατά τον σχεδιασμό μίας διδασκαλίας επιλέγεται μία θεματική ενότητα με βάση τις προτεινόμενες, (βλέπε «Δείκτες Επιτυχίας – Δείκτες Επάρκειας Γυμνασίου/ Λυκείου») η οποία συνάδει με έναν Κειμενικό Τύπο (Περιγραφή, Αφήγηση, Επιχειρηματολογία, Οδηγίες) με σκοπό να διδαχθούν συγκεκριμένα μορφοσυντακτικά/Γλωσσικά φαινόμενα.

Κατά την επεξεργασία των κειμένων, ο/η φιλόλογος επιχειρεί να πληροφορήσει, να ευαισθητοποιήσει, να προβληματίσει, έτσι ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν βαθύτερα νοήματα, ιδέες, αξίες και κατ' επέκταση να τοποθετηθούν κριτικά απέναντι στις θέσεις που διατυπώνονται στα κείμενα, να εκφράσουν τα συναισθήματά τους κ.ά. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιούνται και πολυφωνικά κείμενα, όταν το θέμα προσφέρεται και τα οποία συνεξετάζονται «υπό γλωσσική οπτική». Το περιεχόμενο συνεξετάζεται με τη μορφή του κειμένου, έτσι ώστε να αναδειχθούν οι γλωσσικές επιλογές του συντάκτη και να διαφανεί πώς αυτές συμβάλλουν στην οικοδόμηση των νοημάτων του κειμένου. Γίνεται αναφορά στο πλαίσιο επικοινωνίας (θέμα, περίσταση επικοινωνίας, κοινωνικές σχέσεις και στάσεις των συμμετεχόντων/ουσών και ο ρόλος της Γλώσσας στη συγκεκριμένη περίσταση επικοινωνίας), στο ύφος και τον σκοπό, στις λεξιλογικές και γραμματικές επιλογές του συντάκτη, αλλά και σε ό,τι αφορά στην οργάνωση/δομή του λόγου και τους μηχανισμούς συνοχής και συνεκτικότητας του κειμένου. Στο Γυμνάσιο εξετάζονται και τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα τα οποία αποτελούν λειτουργικό συστατικό του εκάστοτε Κειμενικού Τύπου.

Για τη διδασκαλία των μορφοσυντακτικών φαινομένων στο Γυμνάσιο, εφαρμόζεται η Δομολειτουργική – Επικοινωνιακή προσέγγιση. Το μοντέλο αυτό, περιλαμβάνει τόσο τις δομές και τις λειτουργίες όσο και τις επικοινωνιακές χρήσεις που επιτελούν τα φαινόμενα. Κάθε γραμματικό ή συντακτικό φαινόμενο διδάσκεται μέσα από το κείμενο και τις επικοινωνιακές του συνισταμένες. Εφαρμόζεται η επαγωγική μέθοδος. Οι μαθητές/τριες οδηγούνται στη θεωρία μέσα από τη μελέτη των αντίστοιχων γλωσσικών φαινομένων που εντοπίζονται μέσα στα κείμενα. Οδηγούνται στο υπό έμφαση φαινόμενο μέσα από το περιεχόμενο, αναζητώντας τη λειτουργία που επιτελεί στο κείμενο. Ο/Η φιλόλογος χρησιμοποιεί ποικιλία μεθόδων, ώστε να το κατανοήσουν και να το εμπεδώσουν (υπόδυση ρόλων, μετασχηματισμός κειμένου). Οι δραστηριότητες που ανατίθενται στοχεύουν στην εμπέδωση, στην επανάληψη των διδακτέων και γίνεται μέσα από κείμενα.

Ο εμπλουτισμός του Λεξιλογίου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της μαθησιακής διαδικασίας, αφού οι μαθητές/τριες αποκτούν κριτική Γλωσσική επίγνωση αποκτώντας δεξιότητες στον χειρισμό της ορθογραφίας, του λεξιλογίου, της ετυμολογίας, της ιστορίας των λέξεων, η οποία γνώση λειτουργεί συσσωρευτικά και συμβάλλει στην κατανόηση του νοήματος ενός κειμένου. Στην ενίσχυση των λεξιλογικών γνώσεων είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί ποικιλία εργασιών, όπως η συνδυαστική αναζήτηση λημμάτων σε λεξικά και η εργασία σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών.

Κατά τη διδακτική πράξη, ο/η φιλόλογος ενθαρρύνει την παραγωγή προφορικών, γραπτών κειμένων σε ποικίλα Κειμενικά Είδη/Τύπους επικοινωνιακά πλαίσια. Επιπρόσθετα, ο/η φιλόλογος χρησιμοποιεί πρακτικές ανάπτυξης της επικοινωνιακής ικανότητας σε γλωσσικό και μεταγλωσσικό επίπεδο, όπως είναι η βοηθητική διδασκαλία από συνομήλικους, αλλά και η δημιουργική γραφή και έκδοση.

Ο/Η διδάσκων/ουσα προσφέρει τη δυνατότητα παραγωγής προφορικών και γραπτών κειμένων που απευθύνονται σε έναν πραγματικό αποδέκτη. Οι μαθητές /τριες διδάσκονται τα τρία στάδια που αφορούν στην παραγωγή κειμένων: το προσυγγραφικό, το συγγραφικό και το μετασυγγραφικό στάδιο. Αυτοαξιολογούν το κείμενό τους με βάση προσωπικά και από κοινού αποδεκτά κριτήρια τα οποία παράγουν και ανακαλύπτουν με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού και χρησιμοποιούν

τεχνικές, όπως αυτή της Συλλογικής Επαναδιατύπωσης, έτσι ώστε το τελικό κείμενό τους να γίνει κατάλληλο και πιο αποτελεσματικό επικοινωνιακά.

Οι Διαθεματικές προσεγγίσεις αποτελούν ένα ακόμη εργαλείο αξιολόγησης του/της μαθητή/τριας, οι οποίες αφορούν την οριζόντια συνεκτικότητα των επιμέρους θεματικών κλάδων και διασφαλίζουν την ενοποίηση των γνωστικών αντικειμένων. Η διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας μέσω άλλων γνωστικών αντικειμένων, είναι μία άλλη πρόταση για διεύρυνση των γνώσεων των μαθητών/τριών και σύνδεσης των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων.

Τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας (Ηλεκτρονικός Υπολογιστής, ταμπλέτες, κινητό τηλέφωνο κ.ά.) χρησιμοποιούνται ως μέσο διδασκαλίας (δημιουργία κλίματος δεκτικότητας, διδασκαλίας μορφοσυντακτικών φαινομένων κ.ά.), άντλησης υλικού, αλλά και για σκοπούς κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.